

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni
magni ad trigesimum ...

Christopherson, John

[Köln], 1569

Quomodo Irenaeus, diuinarum scripturarum meminerit. Cap. VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29861

EVSEBII HISTORIAE

esse, & vere p̄st euenisse, & cum solum Dei filium esse. Quapropter qui vere sunt eius discipuli, in nomine illius, per gratiam ab illo acceptam eiusmodi p̄stant, quò reliquis hominibus gratificentur, sicut quisque eorum ab eo donum acceperit. Quidam enim dæmones sic pro certo & vere eijciunt, vt non raro hi, qui malis & nequam spiritibus purgati fuerint, tum fidem recipiant, tum in ecclesia & fidelium hominum societate constanter perseverent. Nonnulli rerum futurarum p̄scientia, diuina visione & p̄dictione prophetica imbuuntur. Alij eos, qui grauibus morbis afflicti sunt, per manuum impositionem curant, & ad pristinam valetudinem restitunt. Iam vero, vt diximus, mortui suscitati sunt, & multos annos p̄st apud nos commorati. Quid plura? Dona sane ne dicendo quidem numerari poterunt, quæ Deus ecclesie, per vniuersum m̄dum diffusæ donauerit, quibusque illa in nomine Iesu Christi sub Pontio Pilato crucifixi, in dies singulos multa miracula ad gentium vtilitatem efficit, & neque quenquam dolo & fallacijs deludit, neque hæc agit pecuniæ cupiditate, aut quæstu ducta. Nam sicut à Deo accepit gratuito, sic cuiq; gratis subministrat. Alio loco idem author scribit. Multos fratres in ecclesia ipsi audiimus, qui & dona prophetiæ habent, & varijs linguis per spiritus sancti gratiam loquuntur, & occulta hominum in apertum proferunt ad aliorum commoditatem, & mysteria Dei perspicue & euidenter aperiant. Ista de varietate donorum in eorum animis, qui eisdem digni habebantur, ad tempora modo commemorata residentium, hætenus differuimus.

Quomodo Irenæus, diuinarum scripturarum meminert.

CAP. VIII.

Quoniam autem in ipso nostri operis exordio polliciti sumus nos, prout se offerret occasio, voces veterum ecclesiasticorum, presbyterorum, & scriptorum proposituros, quibus traditiones de scripturarum omnium testata cõsignataq; autoritate approbatarum ad illos delatas, declarauerunt (ex quorum numero erat Irenæus

Irenæus) deinceps huius authoris verba ea de re perscri-
 pta proferamus: & primum ea, quæ de sanctorum euan-
 geliorum libris ab eo posita sunt, quæ ita se habet. Mat-
 theus dum Petrus & Paulus Romæ Dei verbum prædi-
 cabant, & ecclesiæ iacebant fundamenta, euangelium in-
 ter Hebræos, proposito illorum sermone edidit. Quo-
 quidem edito, Marcus discipulus & interpres Petri ea,
 quæ ab eo prædicata acceperat, scriptis mandavit. Lucas
 Pauli comes, euangelium ab eo prædicatum, in librū con-
 gessit. Deinde Ioannes discipulus Domini, qui supra pe-
 ctus eius recubuerat, Ephesi in Asia versabatur, euange-
 lium in lucē extulit. Ista in tertio (quem supra posuimus)
 libro eiusdem operis explanantur. In quinto autem, de
 Apocalypsi Ioannis, & supputatione numeri nominis An-
 tichristi disserit. Cum hæc ita se habeant, & in omnibus
 emendatis atq; antiquis exemplaribus Apocalypseos nu-
 merus ita positus sit, & hi qui Ioannem corā viderint, te-
 stimonio suo comprobent, & ratio nos idem doceat, nu-
 merus certe nominis bestię secundum Græcorū suppu-
 tationem, per literas, quæ in eo sunt, continebit sexcēta,
 sexaginta sex. Atq; paulo longius sermone prouectus,
 de eodem nomine iterum verba facit. Nos de nomine
 Antichristi quicquam constanter ac pro certo affirman-
 di periculum subire nolumus. Nam si isto temporis mo-
 mento nomen illius palam esset diuulgatum, nō dubium
 est, quin ab eo, qui illam vidisset reuelationē, fuisset cui-
 dentur explicatū. Non enim lōginquō abhinc temporis
 spatio, sed nostra prope memoria, sub finem imperij Da-
 mitiani visa est. Hęc ab eo, quem diximus, de Ioannis A-
 pocalypsi traduntur. Prioris etiam epistolę Ioannis me-
 minit, multaq; ex illa citat testimonia. Pari ratione & pri-
 oris Petri: librum item pastoris non modo legendo co-
 gnouit, sed etiam approbatione confirmavit. Præclare,
 inquit, loquitur liber (cū librū pastoris intelligit) qui sic
 loquitur: Primū omnium vnū Deū esse credito, qui om-
 nia cōdidit, omnia coagmētavit: & quę sequūtur. Et qui-
 busdā etiā vocibus ex Salomonis libro de sapiētia petitis
 ferè ad verbū hoc modo vtitur. Visio Dei est immortalita-
 tis effectrix. Immortalitas autē facit Deo appropinquare.

EVSEBII HISTORIAE

Libros quoque presbyteri cuiusdam Apostolici, cuius nomen præterit silentio, memorat: interpretationes etiã eiusdem in literas sacras proponit. Iustini porrò martyris, & Ignatij mentionem facit, atque testimonia ab eorum scriptis deprompta citat. Idemq; pollicetur se libro quodam separatim edito, è Marcionis scriptis Marcionem ipsum refutaturum. Quinetiam de diuinarum scripturarum interpretatione à septuaginta edita, audi, quæ scribat, his ferè verbis. Deus homo factus est, & ipse Dominus nos saluos fecit, signo virginis regi Achaz dato: at non, vt quidam aiunt, qui scripturas audent interpretatione deprauare, hoc pacto: Ecce adolescentula cõcipiet & pariet filium, Sicut interpretatus est Theodotion, Ephesius, & Aquila Ponticus, vterque Iudæus profelytus. Quos Ebionæi secuti, ex Ioseph Christum progenerunt ferunt. Quibus non multò post ista subnectit. Antequam Romani summum totius orbis obtinerent imperium, Asia adhuc Macedonum ditioni subiecta, Ptolemæus, Lagi filius, magnò studio incensus, bibliothecã, quam Alexandria extruxerat, omnium scriptorum libris, qui erant accuratè elaborati, exornandã, postulauit, à Hierosolymitanis, vt ipsorum scripturas ab Hebraico sermone in Græcum conuersas habere posset. Illi verò (adhuc enim Macedonum paruerunt imperio) septuaginta seniores, cum sacrarum literarum, tum vtriusq; linguæ inter ipsos facile peritissimos, ad Ptolemæum quò illud, quòd ab eo erat postulatum, plenè exequerentur, miserunt. Ille autem separatim de illis periculum facere cupiens, cautione quidem adhibita, ne forrè in vno loco, constituti, communi consensu veritatem scripturarum, sua interpretatione occultarent, eos ab ipsis mutuo semouit, mandauitq; vt singuli eundem scripturæ librum, interpretarentur. Atque idem ipsum in omnibus libris præstitit. Tandem verò cum coram Ptolemæo in vnum conuenissent, & suam quisque cum aliis conferret interpretationem, ibi & Dei gloria magnopere erat illustrata, & illæ scripturæ vere diuinæ propterea cognitæ, quòd singuli interpretes eas non solum eisdem sententiis, sed eisdem omnino verbis à principio ad finem vsque expref-

Li. 3 cap. 23. 24. 25

Isaias 7.

Vide eandem historiam in Iustino martyris publicè narratam in παροιμιαις ἡ ἑβραϊκῶν πρὸς ἑλλήνων, fo. 17. sub finem.

, pressissent: adeo ut gentes, quæ præsto aderant, illas
 , scripturas instinctu diuino explicatas faterentur. Nec
 , mirum sanè est, Deum istud effecisse, qui etiam cum scri-
 , pturæ, dum populi Israelitici captiui sub Nabuchodo-
 , nosar tenebantur, penitus interiissent, & Iudæi post an-
 , nos septuaginta in patriam rediissent, deinceps tempo-
 , ribus Artaxerxis, Esdram sacerdotem ex tribu Leui di-
 , uino spiritus sui afflatu incitauit, Ut cum libros omnium
 , prophetarum qui antegressi fuissent, de integro conscri-
 , beret, tum legem à Moyse promulgatam populo de in-
 , tegro restitueret. hæc Irenæus.

*Qui episcopi Commodæ regnante, Alexandria
 fuerint. CAP. IX.*

CUM Antoninus decem & nouem annos continuos
 , regnasset, Commodus imperij gubernacula suscipit.
 , Primo anno eius regni ubi duodecim annis Agrip-
 , pinus fuisset Alexandriæ episcopatu perfunctus, Iulianus
 , in eius locum surrogatus est.

*De Pantæno Philosopho.
 CAP. X.*

Eodem tempore Pantænus, vir omni humaniore li-
 , teratura præstantissimus, institutioni Christianorû
 , illic præficitur: quo quidem in loco consuetudine
 , ab antiquis temporibus ducta, sacrarum literarum scho-
 , la habebatur, quæ est ad nostram vsque ætatem cõtinua-
 , ta: quam sanè ab hominibus cum politiore doctrina & e-
 , loquentia mire instructis, tum sacrarum literarum studio
 , probe exercitatis frequentatam accepimus. Pantænus
 , (de quo paulo ante dixi) disciplina philosophorum, qui
 , Stoici appellati sunt, institutus, eodem temporis momẽ-
 , to cum primis excelluisse traditur. Quem amore arden-
 , tissimo erga sacram scripturam flagrantem, tantum stu-
 , dij in illa propaganda posuisse ferunt, ut præco euange-
 , lij gentibus, quæ orientem incolebant, ordinatus, ad In-
 , dorum vsque regiones sese conferret. Erant autem,
 , erat, inquam, ad id temporis complures verbi prædi-
 , catores,

*Vide Hie
 rony. in
 Categ.*